

GROUPE RENAULT

Arta ne aduce aminte de toate lucrurile pe care le-am uitat

Interviu cu **TEVŽ LOGAR**

Tevž Logar este curator independent și cooperează cu galerii și instituții. Din 2009 până în 2014 a fost director artistic al Galeriei Škuc Gallery din Ljubljana, Slovenia, și lector la Centrul de Istoria Artei Secolului 20 din cadrul Academiei de Arte Vizuale (AVA) din același oraș. A curatoriat expoziții de grup și individuale, printre care și proiectul *Jasmina Cibic: Pentru economia și cultura noastră*, la Pavilionul Sloveniei în cadrul celei de-a 55-a ediții a Bienalei de la Veneția (2013). În 2009, a fost asistent comisar pentru Pavilionul Sloveniei la Veneția. A scris scenariul pentru documentarul *Project Cancer: Ulay's journal from November to November (Proiect Cancer: Jurnalul lui Ulay din noiembrie în noiembrie)* (2013) și este co-fondatorul Fundației Ulay din Amsterdam. În 2014 a fost nominalizat pentru ICI Viziune curatorială independentă din New York. Este editor, scriitor și consultant de artă. Trăiește în Rijeka, Croația.

Photo: Jaka Babnik

<https://www.gruprenault.ro/media/2018/arta-ne-aduce-aminte-de-toate-lucrurile-pe-care-le-am-uitat>

Recent, a curatoriât expoziția [*Truth lies not only in a dream, but in many dreams*](#) în București, România. Aici, expun șase artiști care și-au început munca la două decenii după revoluție: **MÁRTA ADORJÁNI, MICHELE BRESSAN, NORBERT COSTIN, ANDREI NACU, RALUCA POPA, LARISA SITAR**. Expoziția încearcă să creeze un spațiu de reflecție asupra rolului schimbărilor ce au afectat modul nostru de viață la un nivel intim, asupra legăturilor fragile, conexiunilor trecătoare și felului în care toate acestea pot fi înțelese acum. Așa cum sunt.

Expoziția *Truth Lies Not Only in a Dream, But in Many Dreams* a fost organizată în parteneriat cu [Fundația Groupe Renault România](#).

Am discutat cu Tevž Logar despre arta contemporană, artiști și expoziția *Truth lies not only in a dream, but in many dreams*, care poate fi văzută la *Eastwards Prospectus* (București, Strada Plantelor, nr.50) până în data de 24 noiembrie.

Cum a fost vernisajul?

Excelent. Destul de lung, întrucât a avut loc în Noaptea Albă a Galeriilor, deci galeria a fost deschisă până la 3 a.m., dar atmosfera a fost extraordinară.

Cum a început colaborarea dvs. cu Eastwards Prospectus?

Sunt curator independent, editor și consultant de artă. Avem o colaborare de lungă durată care a început acum câțiva ani, când am curatoriat o expoziție aici, în România. Și de atunci colaborăm, atât pe partea de strategie internațională a lor, cât și pentru expoziții pe care le curatoriez aici, în galerie.

Dar această expoziție? Cum ați început să lucrați pentru ea?

Obişnuiam să vin periodic în România. Mă interesează să cunosc realitatea locală mai bine, am avut întâlniri cu artiști care trăiesc aici. La un moment dat, mi-am dat seama că interesele galeriei se întâlnesc cu ale mele. Așa că mi-au spus: *Vrei să te ocupi de o expoziție aici, în galerie? Dă-i drumul!*

Aș adăuga că unul din obiectivele acestei galerii este de a comunica constant cu publicul local. Acest tip de expoziții, ca a noastră, este o manieră de a intensifica dialogul cu publicul.

Ce înseamnă titlul expoziției - “Truth lies not only in a dream, but in many dreams” (“Adevărul se regăsește nu doar într-un singur vis, ci în mult mai multe”)? Cine numește o expoziție?

Toate elementele care intră de obicei în faza pregătitoare a unei astfel de expoziții mi-au fost complet accesibile. Galeria a pus la dispoziție logistica, producția și sprijinul referitor la organizare, iar eu m-am ocupat de conținut - selectarea artiștilor, selectarea lucrărilor. Pentru mine, titlul unei expoziții implică mereu un proces și vine ultimul, întrucât sunt acel tip de curator căruia nu-i place să „meargă la cumpărături”: mă feresc să creez o temă și s-o ilustrez apoi cu lucrări. Propun un cadru sau un context al expoziției și apoi invit artiști să dialogheze, să vadă care ar fi lucrarea ce ar reprezenta cel mai bine interesele lor. Pentru mine, cea mai importantă parte din activitatea curatorială este dialogul cu artiștii.

Titlul este inspirat dintr-un film regizat de Pier Paolo Pasolini: *O mie și una de nopți (1974)* și este o idee poetică a expoziției, dar care trimite și la un moment anume din acest film. Un moment care vorbește despre adevăr și fațetele sale multiple. Și aici este prezentat în mai multe feluri: lucrările artiștilor, poetică, idei, locuri și intimitate.

Este adevărul subiectiv?

Cred că suntem mereu subiectivi. Se spune că istoria este scrisă de câștigători, dar mă îndoiesc. Poate câștigătorii o scriu, dar cât adevăr este acolo? Tindem mereu să acceptăm această narațiune - politică, religioasă, culturală, din arta contemporană. Sunt sigur că nu este mereu cea corectă. Sunt multe feluri și posibilități de a citi un fenomen anume. Suntem numeroși. Și sunt multe reflecții.

Dar artiștii? Cum i-ați selectat?

A lucra în calitate de curator este un proces natural și standard, dar fiecare dintre noi este diferit. M-am întâlnit cu artiștii în studiourile lor sau am schimbat mail-uri, am citit texte, am discutat cu alți colegi și am făcut selecția finală a ceea ce am considerat a fi cel mai adecvat pentru expoziție. Nu am

inclus toți artiștii cu care am discutat întrucât expoziția este un mediu cu roluri diferite – caracteristicile galeriei, relația lucrărilor cu spațiul expoziției, conexiunile dintre lucrări și maniera în care acestea comunică cu cadrul expoziției. Am ținut cont de toate aceste aspecte, astfel că selecția finală este:

MÁRTA ADORJÁNI, MICHELE BRESSAN, NORBERT COSTIN, ANDREI NACU, RALUCA POPA, LARISA SITAR.

Veniți des în România. Ce credeți despre mediul nostru cultural?

Sunt părți ale scenei care sunt conectate direct la contextul internațional. Sunt multe inițiative foarte bune în România: [rețeaua Tranzit](#), MNAC, galerii atât non-profit, cât și comerciale. În general, sunt mai multe elemente: cadrul instituțional, galeriile, teoria și critica de artă. Ansamblul este mai puternic dacă toate aceste elemente sunt sincronizate. Dar aici, precum în regiune, de altfel, cred că este o problemă generală. Sunt producători care fac o muncă excelentă la ei, uneori conectată la publicul larg, uneori nu; dar nu sunt sau nu sunt suficiente elementele care să unească aceste componente. Astfel de legături fac scena mai puternică și o transformă într-o referință.

Munca dvs. îmbunătățește arta contemporană din România?

Este o parte a puzzle-ului. Venind din exterior și organizând o expoziție nu se pot face îmbunătățiri – acest tip de angajament trebuie să fie continuu. Dar lucrez cu această galerie care are interesul să aducă o contribuție culturală. Nu există soluții rapide, ai nevoie de timp, iar colaborarea mea de lungă durată cu *Eastwards Prospectus* ar putea contribui la un puzzle mai mic al întregii idei. Puzzle în

<https://www.gruprenault.ro/media/2018/arta-ne-aduce-aminte-de-toate-lucrurile-pe-care-le-am-uitat>

galerie și galeria în întregul mediu. Peisajul artistic în România este mare – București, Cluj, Iași, Timișoara – deci este și o chestiune de sincronizare și schimburi de interese. Ar fi o greșeală să judec eu schimburile dintre centrele artistice, dar una dintre întrebările importante este: *cum se fac schimburile în țară?* Trebuie să ținem cont de politicile culturale, de strategiile de finanțare, de inițiativele non profit. Aceasta este baza de la care te poți apuca să construiești o strategie internațională.

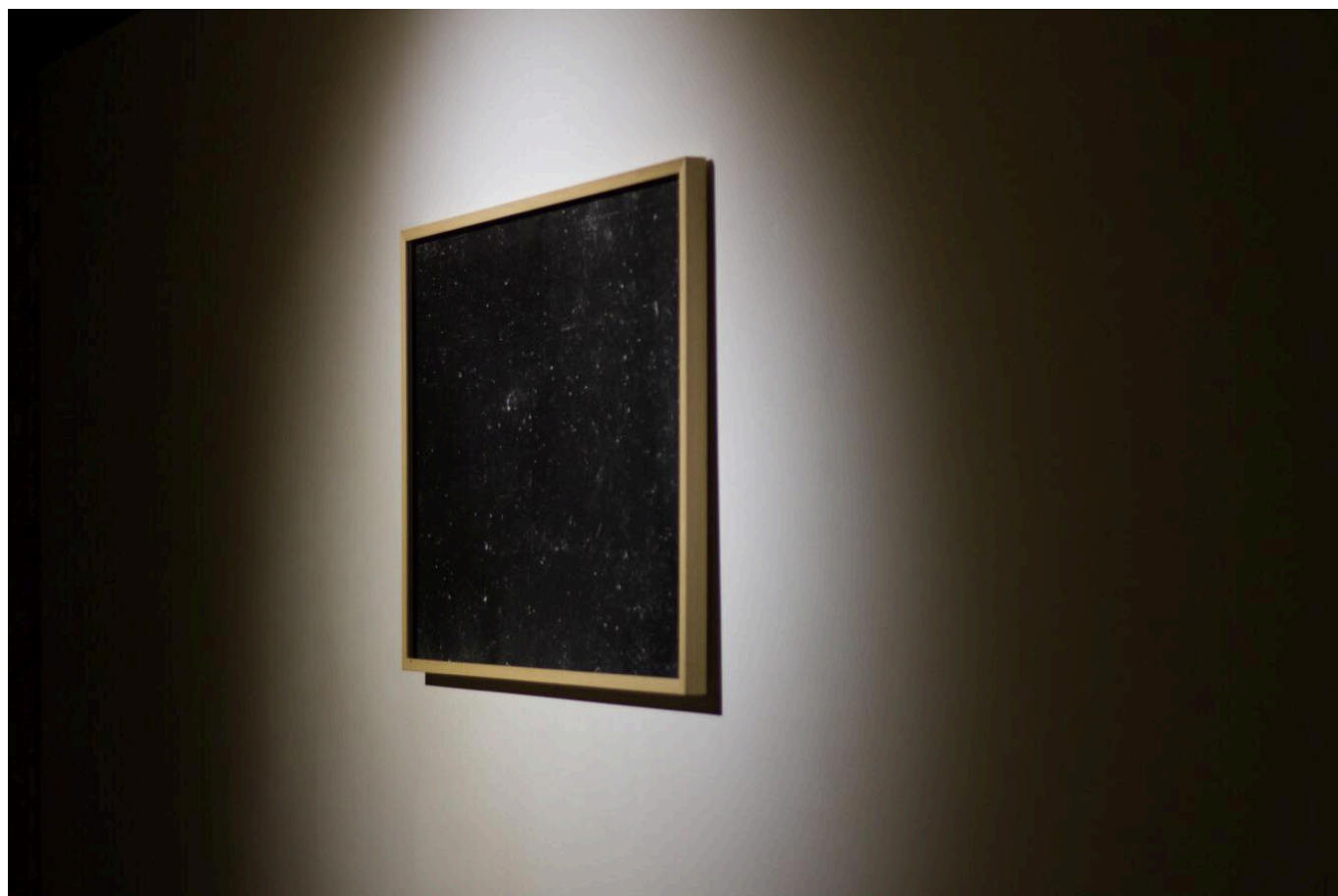
Cum putem măsura capacitatea unei țări de a înțelege arta contemporană? Care sunt semnalele potrivite?

Pentru mine, cel mai important este să dăm măsura calității. Aici, în contextul românesc, există o tradiție puternică a avangardei, aveți artiști cu o prezență internațională în galerii importante. Astfel, România este cu siguranță un jucător important. Dar se pot face și altfel de măsurători. Dacă ne comparăm cu Europa Occidentală, nivelul este diferit. Sunt artiștii prezenți în bienalele importante? Li se vând lucrările bine? Un procent din cei care lucrează pentru instituții importante precum bienale, muzee sau galerii comerciale mari sunt considerați „decidenți”?

E greu de spus, iar pentru mine calitatea este mai importantă decât acești indicatori. Nu-mi place să măsoar succesul prin etichete. Cred că sunt relevanți pentru că trec peste granițe și poduri. Artă este universală.

3 cuvinte pentru a descrie expoziția?

Artist, împrejurimi și poetică.

Groupe Renault este o companie auto. Când conducem, putem fi amendați. Este arta periculoasă? Ne face mai vulnerabili?

Din punctul meu de vedere, a fi vulnerabil nu este rău sau periculos. În aceste vremuri, când suntem bombardați cu informații, cu războaie care izbucnesc în fiecare zi, cu înțepirea imigrației, nu ar trebui să uităm de elementele fragile din viețile noastre. Avem nevoie de emoții, de sentimente, de compasiune. Uneori oamenii sunt cu totul alienați, nu pot comunica la nivel emoțional. Artă în contextul narațiunii sociale și politice este limitată pentru că se întâmplă în spații închise, iar pentru a aduce schimbarea este important să ajungi la cât mai mulți oameni. Este una dintre manierele de a o face - transformi ceva ce nu se limitează doar la discursul artei contemporane și devine experiența pe care o avem cu toții: expresia durerii, a morții, a dragostei, a prieteniei, a identității sexuale, a angajamentului politic. Potențialul artei de a le traversa pe toate. Artă (arta contemporană, muzica, literatura, filmul, etc.) este o reamintire pentru toate lucrurile pe care le uităm. Înțeleg arta în sensul cărții *Radicalitatea dragostei* a lui Srećko Horvat, în care scriitorul vorbește despre revoluțiile importante care au avut loc în secolul 20. Filosoful croat Srećko Horvat dă un posibil răspuns întrebării de ce revoluțiile cele mai radicale, precum cea a lui Lenin sau Che se temeau de *radicalitatea dragostei*. Ce este atât de radical în legătură cu aparenta noțiune conservatoare a dragostei și de ce este aceasta orice altceva, dar nu conservatoare? Dacă vrei să faci o voce auzită în societate, trebuie să discuți și relațiile intime. Artă poate ajuta la discutarea celor mai intime relații dintre oameni și contribui astfel la panorama socială și politică.

